

Геварг Варданян (СССР, Армения, Ереван-26, ул. Калинина, 40, кв. 10) — 17-годишен; интереси: спорт, изкуство, математика, физика, музика, кино; колекционира марки, етикети, илюстровани картички, значки и пр. Може да му се пише на руски, френски, немски и полски.

Роман Парилък (УССР, г. Львов-9, До востребования) — колекционира плочи с естрадна музика, илюстровани картички, 17-годишен.

Людмила Скворцова (СССР, Алтайский край, г. Барнаул-37, ул. Карагандинская, 15, кв. 5) — 19-годишна, детска учителка.

Валентина Тудасева (СССР, г. Перм-28, ул. Иппинаских рабочих, 11, кв. 8) — медицинска сестра в психиатричен диспансер.

Янис Янсонс (Латвийская ССР, Валмиевский р-он, п/о Каугурнеши, сан. „Личи“) — 26-годишен; интереси: музика, филателия.

Надежда Сантарова (СССР, Москва, Д-424, Волоколамское шоссе, 96/2, кв. 85) — 20-годишна, лаборантка, учи задочно в икономически факултет; интереси: кино, театър, музика.

Татяна Ляшенко (СССР, г. Белгород, ул. Купянская, 90) — 19-годишна.

Николай Обретенков (СССР, Молд. ССР, г. Чалдыр-Лунга, Кирютня, Кирова, 53) — 26-годишен, механик по поправка на радиоапарати и контролно-измервателни уреди; интереси: естрадна музика, фотоизкуство.

Хайдар Нигматуллин (СССР, БАССР, г. Кумертау, ул. Матросова, 36, кв. 6) — 19-годишен, работи в машиностроителен завод; интереси: естрадна музика.

Людмила Руденко (СССР, Ленинград М-211, пр. Гагарина, 24, корпус 1, кв. 9) — 22-годишна, студентка; интереси: музика, поезия.

В. Кожевников (СССР, Удмуртская АССР, Игринский район, колхоз „Рассвет“) — интереси: театър, художествена самодейност.

Витас Гриневичус (Литовская ССР, г. Каунас-9, ул. Барануско 49—24) — 23-годишен, колекционира снимки на киноартисти, пощенски марки и картички; учи последна година в политехнически институт.

Александр Драч (СССР, Вольнская обл., г. Луцк, ул. Советская, 32, кв. 4) — работи в РЕП.

Валерий Багрий (СССР, Тернопольская обл., г. Скалат, ул. Сенкевича, 3) — интереси: изкуство, фотография; 19-годишен, учи в медицински институт.

Евгения Рахманова (СССР, г. Баку-3, ул. Щорса, 134) — 20-годишна, третокурсница в музикално училище; интереси: музика, литература, история на киното, театър.

Алдона Шальтите (СССР — Литовская ССР, г. Каунас, Центр. Бульвар, 35—56) — 21-годишна.

Н. Стародубцев (УССР, Донецк-47, До востребования) — 26-годишен, интереси: литература, на есперанто, авиация, космос, пощенски картички.

Татяна Кудикова (Эстонская ССР, г. Раквере, ул. Таллинна, 15-а-3) — 26-годишна, интереси: театър, плуване, волейбол.

Элла Лаансоо (Эстонская ССР, г. Раквере, ул. Тарту, 9—5) — 20-годишна; интереси: лека атлетика, кънки; колекционира грамофонни плочи, илюстровани картички.

Станислав Медецкий (СССР, г. Астрахань-20, АМУ-6) — 18-годишен, третокурсник в морско училище; интереси: поезия, музика, рисуване, филателия; може да му се пише и на английски, немски, полски, казахски и украински.

Юрий Паин (СССР, г. Свердловск-обл., ул. Василия Еремина, 6, кв. 28) — студент в политехнически институт, 18-годишен.

Христоф Титман (Christoph Tittmann, DDR-88, Zittau Külzuffer 18 II) — 32-годишен, работи в ТКЗС, интереси: филателия, кино; може да му се пише на немски и английски.

Владимир Федькив (Włodzimierz Fedkiw, Wrocław, ul. Sorocka 6, m 3, Polska) — 21-годишен, студент в политехнически институт, колекционира магнетофонни записи.

Елжбиета Баланда (Elzbieta Baland, Świdwin, ul. Gdańska 32, Polska) — 19-годишна, интереси: кино, модерна музика; събира илюстровани картички и марки.

Тереса Коляковска (Teresa Kolakowska, Piezehaly, Pocz. Wedra, pow. Poza snysz, woj. Warszawskie, Polska) — осмокласница.

Тереса Цвикинска (Teresa Cwikuńska, wieś. Borkowo — Falenta, p-ta Węgra, pow. Przdinsz, woj. Warszawa, Polska) — седмокласница, може да ѝ се пише и на руски.

Крися Збзеска (Krysia Zbrzeska, wieś. Borkowo — Falenta, p-ta Węgra, pow. Przdinsz, woj. Warszawa, Polska) — осмокласница, може да ѝ се пише и на руски.

Зося Ясинска (Zosia Jasińska, wieś. Borkowo — Falenta, p-ta Węgra, pow. Przdinsz, woj. Warszawa, Polska) — осмокласница, може да ѝ се пише и на руски.

Волфганг Шмолке (Wolfgang Schmolke, 7022 Leipzig PSF 8714 P, DDR) — работи като шлосер в минната промишленост, а жена му е детска учителка; желаят да кореспондират с българско семейство.

Пере Калдерс, считан за най-добрия майстор на съвременния каталонски разказ, е роден на 29 септември 1912 г. в Барселона. Завършил е Художествена академия и Висше графическо училище в Барселона. Преди Гражданската война бил редактор на каталонските вестници „Авуи“, „Диари Меркантил“, „Ла Рамбла“, „Требал“. По време на войната се сражавал в редовете на републиканците, а след поражението емигрирал във Франция и после в Мексико, където прекарал 24 години. През 1963 г. се завръща в Барселона и сега работи в едно издателство. Калдерс е автор на 6 романа, 5 сборника с разкази и редица други книги, всички на каталонски.

Спълно съзнание за смисъла на думите си мога да заявя, че рядко ми се беше случвало да срещна човек, толкова онеправдан от съдбата като приятеля ми Люис Ордал. Обичах го, но не можах да остана сляп за умствената му ограниченост.

Живеехме заедно в една стая с уговорка да делим наема. Сподобата ни загуби сила от самото начало, защото Ордал менеше работа кажи-речи всяка седмица. Или по-правилно, губеше работите, които с такова усърдие търсеше. Никога нямаше пари, затова не само че поех изцяло разходите, които трябваше да посрещаме дружно, ами му услужвах с дребни, но чести заеми.

Не бива да се вземат тези подробности за укор. Поменавам ги най-вече, за да се види колко е необикновено онова, което се случи по-късно. Иначе Ордал беше добър другар: предпочиташе да слуша, вместо да говори. Това правеше приятно впечатление на другите, които считаха, че се интересува от приказките им. Беше дискретен и възпитан, мълчалив и чист, все ценни качества у един съквартирант. Не мога да кажа нищо повече в негова полза; навярно, защото и не притежаваше нищо друго. Всичко останало беше тъпота, абсолютна, дори тревожна тъпота. Ордал не искаше и да знае за загадките или чудесата на вселената. Никога не четеше; нехаеше за политическите и социални въпроси. И още по-малко товареше паметта си с всевъзможни факти. В характера му имаше само

Разказ от ПЕРЕ КАЛДЕРС

СИСТЕМАТА

Няколко дни по-късно — току-що бяхме станали от сън — Ордал се доближи до мене неочаквано и ме запита:

— Колко ти дължа?

Въпреки умствената си ограниченост той имаше вроден усет за достойнство, та допуснах, че не е можал да понесе повече обтегнатите отношения и сега реагира срещу несправедливото ми държане. Тази мисъл ме обезоръжи и ме накара да му отговоря с искрена пламенност, че не трябва да се притеснява.

— Не се притеснявам, а мога вече да се разплата — отговори той и се усмихна чистосърдечно.

Извади от джоба си пачка банкноти и като я стискаше в едната си ръка, започна с другата да пресмята, искайки от време на време да му помагам, за да уточним обръкани стари сметки.

Когато определихме окончателната сума, Ордал напљунчи върха на пръстите си и отдели свидливо няколко банкноти.

— Преброй ги и ти — каза, като ми подаваше парите. — Знаеш, че често греша.

— Работа ли си намери? — вметнах съчувствено, готов да отмина неуредените разлики.

Руменина заля лицето му. Той сведе очи, смутелеви гузно, че не бил си намерил работа и обърна гръб, за да покаже решително, че не желае да разговаря на подобна тема. Поведението му отново ме раздразни.

Нещата продължиха да текат привидно по старому, ала под черупката на старото избиваше непонятният успех на приятеля ми. Следните дни Ордал си накупи различни дрехи, златен часовник от най-известна марка, предмети за лична употреба, дори разкошни дреболии, които измениха вида на стаята ни. Всичко беше качествено и носеше безпогрешния отпечатък на скъпото. Съквартирантът ми предоставяше всичко за общо ползуване с добродушна щедрост.

По същото време се случи да имам и рожден ден. Ордал ми подари превзходен фотоапарат. Много отдавна мечтаех за подобно съкровище, но цената му беше недостъпна за скромните ми доходи.

— Позволи ми да не приема подаръка — възпротивих се аз. — Не мога да допусна жертви, които ти струват толкова усилия.

— Не се тревожи — успокои ме той с вечната си смиреност. — Никакви усилия не ми струва подаръка.

Очевидни бяха липсата на усилия и рядката лекота, съпътстващи този обрат в щастието на съквартиранта ми. Сегиз-тогиз ги свързвах с книгата, която той продължаваше да чете всяка вечер с растяща пристрастеност, като насила кокореше очи, за да не го победи сънят. Обикновено обаче търсех други обяснения. Бях чувал, че търговците на наркотици използват понякога кретени, за да пренасят от една банда до друга малки пакети, чието съдържание е неизвестно на простодушните глупци. Минавах ми през ум и лотариите, някакви наследства или скрити съкровища, каквито се намират случайно.

Така или иначе, правеше ми впечатление обстоятелството, че един човек, който не беше прочел и страница по свой почин, ненадейно проявяваше такова настървение само към една единствена книга. Не отричам, че събитието дразнеше въображението и любопитството ми. Преследвах ме зелените корици и лъскавите позлатени букви, които наблюдавах от леглото си крадешком, без да успея да разчета заглавието.

Една нощ Ордал заспа с отворена книга на гърдите. Защищаваше я инстинктивно с тежестта на ръцете си. Блясъкът на сатинираната хартия ме изкуси, а мълчанието на нощта ме накара да се почувствувам в безопасност. Не възнамерявам да се оправдавам за поведението си. Тогава се считах за виновен — не си спомням добре за какво, — когато отметнах завивката и чаршафа, измъкнах се от леглото и се приближих на пръсти до съквартиранта си. За беда отворените страници представляваха края на една глава и началото на следващата, като вляво се виждаха два-три реда с името на автора: Роберт Хайн, вдясно пък се пчеше римска цифра и заглавие в курсив: **Първата лека кола**. Ръцете на спящия покриваха всичко останало и не ми позволяваха да разреши загадката. Горях от желание да зърна заглавието на книгата, та реших да не отстъпвам. Подхванах с върха на пръстите единия край на корицата и я заповдигах бавно. Ордал мръдна, сви крака, наклони глава. Книгата обаче остана в старото положение. Сърцето ми се разтупа, за миг се уплаших, че с ударите ще събуди спящия. Ала напук на всичко се овладях и поднових опита си, който завърши с успех. На подвързията от фино платно искреше изящен златен надпис: **КАК ДА ЗАБОГАТЕЕМ**.

Известно време останах като замаян, после си рекох, че е осъдително, загдето безскрупулни автори и издатели спекулират с хорската глупост. Дълго време не можах да заспя. В главата ми се въртяха какви ли не мисли, които свързвах все с Ордал естествено. Представях си какво влияние може да упражни върху него книга от този род. Кой знае към какви крайности го настърчаваше и навярно го тласкаше дори към пропастта на престъпленията и позора!

Колкото повече размишлявах, толкова по-силен гняв се надигаше в мене срещу приятеля ми. Никой, казах си, няма право да се оставя да бъде подвеждан. Да допуснеш да те мамат с лъжливи обещания, да градиш надежди върху думите на панарджийски шарлатани или да дириш в страниците на някакво ръководство

една странност, може би единствена проява на защита срещу сивотата, в която тънеше. От време на време ставаше прикрит, съдържан, като се стремеше да придаде по-голяма важност на незначителните си тайни.

Съжителството с подобна личност беше просто. Виждахме се два пъти на ден в ранните часове на утрото и през нощта. Всичко преминаваше в приятно еднообразие, понеже си правехме тихомълком взаимни отстъпки. Вечер палех ношната си лампа и четях до късно, а Ордал слагаше ръце под темето и се зазяпваше в тавана (уверен бях, че никога нищо не беше успял да открие там). След някой и друг миг заспиваше, без да изменя положението и без да сънува бог знае какви сънища.

Един ден, като начало на великата загадка, той пристигна с книга под мишница.

— Виж това ми харесва! — похвалих го. — Какво е заглавието?

С машинално движение посегнах да взема книгата, но съквартирантът ми се отдръпна и ме изгледа строго.

— Всяка коза на свой крак! — отсече той, сякаш за да подчертае основните начала на свещен договор.

От тоя ден нататък книгата доби решителна важност. Не запитах повторно приятеля си за заглавието, защото се чувствавах обиден от неотзивчивостта му.

Илюстрации: АЛ. ДЕНКОВ

РОБЕРТ ХАЙН

